

Glasanje u inostranstvu

Zašto je bitno prijaviti se za glasanje i izaći na izbore

Premda je Srbija po svom ustavu demokratska republika, svedoci smo da njome već dugi niz godina defakto rukovodi autokratski režim koji ne mari za vladavinu prava. Jedna od posledica takve vlasti jeste konstantno sprovođenje neregularnih izbora prepunih manipulacija, za čije se postojanje, svakim novim ciklusom, javlja sve više dokaza. No, uprkos prevarama, parlamentarni izbori su jedni legalan način za smenu ovog nakradnog režima, što će, nadamo se, naposljetku dovesti do ispunjenja studentskih zahteva.

Glavni vid manipulacije, iz koga proističu mnogi drugi, jeste **netransparentno** vođenje biračkog spiska, bez javnog nadzora i uz postojanje paralelnih baza podataka, usled čega on postaje sredstvo političke kontrole, a ne neutralan instrument demokratije. Pod takvim uslovima, birači iz dijaspore — fizički odsutni, ali formalno prisutni u spisku — predstavljaju idealnu metu za zloupotrebu.

Prijava za glasanje iz inostranstva ne utiče na ukupan broj birača, ali ima ključnu funkciju: ona transformiše status birača iz **pasivnog**, nevidljivog i zloupotrebljivog u **aktivnog**, registrovanog i kontrolisanog učesnika izbornog procesa. Na taj način, dijaspora ne samo da koristi svoje pravo, već i štiti sopstveni identitet od instrumentalizacije u izbornim prevarama.

Pravo glasa se ne štiti samo njegovim korišćenjem, već i odbijanjem da se ćutanjem i pasivnošću učestvuje u lažiranju demokratskog procesa. Aktivna dijaspora je politički faktor. Nevidljiva dijaspora je izborni resurs u tuđim rukama.

Pre raspisivanja izbora

Biračko pravo

Biračko pravo imaju državljani Republike Srbije, tj. ljudi sa važećom ličnom kartom ili pasošem Republike Srbije.

Ukoliko Vam je pasoš istekao, neophodno je da uz **lično prisustvo** podnesete zahtev za izdavanje novog u najbližem diplomatsko-konzularnom predstavništvu Republike Srbije. Pored zahteva se prilaže i stari pasoš (ili lična karta, ili druga javna isprava na osnovu koje se može utvrditi identitet, ako ne posedujete stari pasoš). Po proceduri je potreban i izvod iz matične knjige rođenih (kao i uverenje o državljanstvu Republike Srbije, ako nikada ranije niste imali biometrijski pasoš), a to se pribavlja po službenoj dužnosti - dakle, o tome **ne** treba brinuti. Zakonski rok za rešavanje zahteva je 60 dana, te apelujemo da ne oklevate sa njegovim podnošenjem, jer je procedura prilično dugotrajna. Više informacija imate na narednom linku: <https://www.mfa.gov.rs/gradjani/usluge/putne-isprave>.

Proveriti da li ste upisani u jedinstveni birački spisak

Kako biste iskoristili svoje biračko pravo, morate biti upisani u jedinstveni birački spisak. Proveru možete izvršiti putem sledećeg linka:

<https://upit.birackispisak.gov.rs>.

Ako niste u biračkom spisku, zahtev za upis možete podneti tek po raspisivanju izbora.

Posle raspisivanja izbora

Zahtev za upis u jedinstveni birački spisak

Zahtev za upis u jedinstveni birački spisak se podnosi samo ako već **niste** upisani u isti. Diplomatsko-konzularna predstavništva su u obavezi da objave obrazac zahteva na svom veb-sajtu. Zahtev je potrebno poslati diplomatsko-konzularnom predstavništvu najkasnije pet dana pre zaključenja jedinstvenog biračkog spiska.

Više informacija možete naći u [Zakonu o jedinstvenom biračkom spisku](#) ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 i 44/2024).

Zahtev za glasanje u inostranstvu

Zahtev za upis u birački spisak podatka o tome da će birač glasati u inostranstvu je neophodno podneti kako biste glasali u inostranstvu. Diplomatsko-konzularna predstavništva su u obavezi da objave obrazac zahteva na svom veb-sajtu. Zahtev je potrebno poslati diplomatsko-konzularnom predstavništvu najkasnije pet dana pre zaključenja jedinstvenog biračkog spiska. Zahtev se podnosi bez obzira da li ste ranije glasali u inostranstvu.

Više informacija možete naći u [Zakonu o jedinstvenom biračkom spisku](#) ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 i 44/2024).

Zahtev za obaveštenje

Zahtev za obaveštenje o podacima koji su o biraču upisani u birački spisak nije neophodno podnositi, ali je veoma poželjno, jer time povećavate šansu za dobijanje povratne informacije da možete glasati u inostranstvu. U suprotnom, nadležni organi nisu pravno obavezani da Vas obaveste o promeni u biračkom spisku. Za ovaj zahtev ne postoji obrazac, već je dovoljno putem imejla (najbolje je u tu svrhu iskoristiti isti onaj kojim se šalju prethodno navedenei zahtevi) u kome tražiti da se dobije informacija o promeni u biračkom spisku na osnovu stava 4 člana 16 zakona navedenog u narednom paragrafu. Zahtev je potrebno poslati diplomatsko-konzularnom predstavništvu najkasnije pet dana pre zaključenja jedinstvenog biračkog spiska.

Više informacija možete naći u [Zakonu o jedinstvenom biračkom spisku](#) ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 i 44/2024).

Proveravati da li su primljeni zahtevi

Kako biste bili sigurni da je vaš zahtev primljen, to treba proveravati svakoga dana do isteka roka za podnošenje. U kontakt sa diplomatsko-konzularnim predstavništvom je moguće stupiti putem imejla, telefona, ili ličnim dolaskom.

Poželjno je da ljudi iz jednog mesta vode evidenciju o tome ko je sve odatle podneo zahtev, kako bi se znalo da li je ispunjenja kvota za određivanje biračkog mesta.

Određivanje biračkih mesta

Pri normalnim okolnostima, biračko mesto se može odrediti za najmanje 100, a najviše 2500 birača. U izuzetnim slučajevima, biračko mesto se uz saglasnost Republičke izborne komisije (RIK) može odrediti i za manje od 100 birača ako bi zbog prostorne udaljenosti ili nepovoljnog geografskog položaja stanovnicima određenog mesta bilo znatno otežano glasanje na drugom biračkom mestu, tj. za više od 2.500 birača ako ne postoje prostorni uslovi da se otvori više biračkih mesta.

Ministarstvo spoljnih poslova dostavlja RIK-u **predlog** za određivanje biračkih mesta na kojima će se glasati u inostranstvu najkasnije 22 dana pre dana glasanja. RIK zatim donosi **odluku** o određivanju biračkih mesta najkasnije **20 dana** pre dana glasanja. Pošto se birački spisak zaključuje **15 dana** pre dana glasanja, ukoliko lista određenih biračkih mesta **nije** zadovoljavajuća, i ako pri tome postoji pravna osnova za određivanje novih, ili premeštanje postojećih mesta, potrebno je sa time izaći u javnost neposredno po oglašavanju RIK-a na svome veb-sajtu, kako bi se podstaklo donošenje izmene i/ili dopune.

Više informacija o načinu utvrđivanja predloga biračkih mesta, njihovoj pristupačnosti i karakteristikama objekata u kojima se nalaze, možete naći u [Uputstvu o načinu određivanja biračkih mesta](#) ("Sl. glasnik RS", br. 91/2023 - prečišćen tekst), a na narednom linku se nalaze obrasci koje Ministarstvo spoljnih poslova treba da popuni prilikom podnošenja predloga RIK-u:

https://www.eupropisi.com/dokumenti/SG_091_2023_002.docx

Na dan izbora

Kako prijavljivati nepravilnosti

Neke od nepravilnosti sa kojima se možete susresti na biračkom mestu jesu:

- prisustvo propagandnog materijala na biračkom mestu ili u krugu od 50 metara od biračkog mesta;
- glasanje van biračkog mesta bez potvrde o biračkom pravu za glasanje van biračkog mesta;
- glasanje bez isprave za dokazivanje identiteta;
- nezaokruživanje imena birača u biračkom spisku ili zaokruživanje imena drugog birača;
- uticanje članova biračkog odbora ili trećih lica na biračev izbor;
- nepostojanje kontrolnog listića u glasačkoj kutiji;
- višak listića u kutiji (u odnosu na broj birača koji su glasali);

- prisustvo pripadnika policije na biračkom mestu bez poziva predsednika biračkog odbora, odnosno ukoliko nisu narušeni red i mir i slično.

Ukoliko primetite bilo koju od navedenih neregularnosti, tražite od članova biračkih odbora da to unesu u Zapisnik o radu biračkog odbora.

Nepravilnost možete prijaviti najkasnije 24 časa od momenta kada je ona učinjena.

CeSID-ovom vodiču za zaštitu izbornih prava možete pristupiti putem sledećeg linka:
<https://www.cesid.rs/wp-content/uploads/2021/06/Vodi%C4%8D-za-za%C5%A1titu-izbornog-prava.pdf>